

## PIRMAS

Pjesę, kuriai pati Brioni piešė plakatus, rašė programas, gamino bilietus, iš sulankstomųjų skydelių konstravo prekybos kioską ir raudonu krepo popieriumi apkraštavo rinkliavos dėžutę, ji parašė per dvi dienas įnirtingo darbo, atsisakydama netgi pusryčių ir priešpiečių. Kai paruošiamieji darbai buvo baigti, jai neliko nieko kita, kaip tik apmąstyti tai, kas padaryta, ir laukti iš šiaurinio šalies pakraščio atvykstančių giminaičių. Iki atvykstant broliui, repeti-cijoms turės tik vieną dieną. Tarpais šiurpinanti, tarpais desperatiškai liūdna, jos pjesė pasakojo istoriją, kurios esmė, perteikta rimuotame prologe, daugmaž tokia: meilė, negrindžiama išmintimi, pasmerkta pražūčiai. Beatodairiška pagrindinės veikėjos Arabelos aistra klastingam svetimos šalies grafiui užtraukia jai likimo nemalonę — skubėdama su savo išrinktuoju į tolimą pajūrio miestą, ji suserga cholera. Palikta jo ir beveik visų artimųjų, prikaustyta prielovos mažame kambarėlyje mansardoje, ji netikėtai atranda savyje humoro jausmą. Likimas Arabelai suteikia antrą šansą — tai neturtingas gydytojas, o iš tiesų — užsimaskavęs princas, kuris yra pasiryžęs tarnauti kenčiantiems. Jis ją išgydo, ir Arabela šį sykį pasirenka išmintingai. Atlygis jai už teisingą poelgį — susitaikymas su šeima ir vestuvės su daktaru-princu „saulėtą ir vėjuotą pavasario dieną“.

Ponia Teilis, atsisėdusi savo miegamajame prie tualetinio staliuko, perskaitė keletą puslapių „Arabelos kančių“. Visą tą laiką pje-

sės autorė ją laikė apkabinusi per pečius. Brioni tyrinėjo motinos veidą, ieškodama jame kokių nors emocijų pėdsakų. Emilijos Teilis veide iš pradžių atsispindėjo išgąstis, vėliau jį pakeitė linksmas prunkštavimas, o galiausiai — šypsena ir išmintingas, pritiriamas galvos linkčiojimas. Ji pasisodino dukterį ant kelių, — šiltą, švelnų, mažą Brioni kūnelį prisimena nuo pat jos kūdikystės, ne, dar nenutolusi nuo jos, dar nevysiškai, — ir pasakė, kad pjesė yra „prietrenkianti“, ir tučtuojau pakuždėjo dukrai į mažą ausytę, kad šį žodį vertėtų užrašyti ant reklaminio plakato, kurį reikia pakabinti ant stendo prie įėjimo, šalia bilietų kiosko.

Brioni tuomet, aišku, to nė nenujautė, bet tai buvo aukščiausias jos sumanymo, jos polėkio taškas. Toliau — vien žlugusios svajonės ir nusivylimas. Būdavo akimirky, kai vasaros prietemoje, užgesinusi šviesą ir įsiraususi į patalus savo lovoje po baldakimu, ji leisdavosi į ilgesio kupinas fantazijas, savotiškas mažytes pjeses, ir kiekvienoje iš jų svarbiausias veikėjas būdavo Leonas. Štai jo didelis geraširdis veidas persikreipia iš sielvarto, Arabelai nugrimzdus į vienantvę ir desperaciją. Štai jis stacionis geria kokteilį kažkokiam prašmatniam miestui bare ir išsijuosęs giriasi grupei draugų: taip, tai mano jaunesnioji sesuo Brioni Teilis, rašytoja, jūs, žinoma, apie ją girdėjote. Trečiojoje vizijoje jis, užvaldytas džiaugsmo, iškelia rankas, kai atitraukiama paskutinė uždanga, nors uždangos iš tiesų nebuvo ir būti negalėjo. Jos pjesė skiriama ne pusbroliams, o mylimajam broliui, jo sugrįžimui atšvęsti, jo susižavėjimui sužadinti. Ji privalėjo jį atitraukti nuo nesibaigiančio plevėsos gyvenimo būdo ir abejotinių draugių bei pasukti į dorą šeimos kelią, kuris brolelį gal paskatintų sugrįžti į kaimą, o jo būsimoji žmona, aišku, maloniai pasiūlytų Brioni pamergės vaidmenį jų vestuvėse.

Ji buvo viena iš tų vaikų, kurie trokšta, kad pasaulyje viešpatautų tvarka ir darna. Šit vyresniosios sesers kambaryje nuolatos pilna atverstų knygų, išmėtytų drabužių, patalynė sujaukta, peleninės pilnos nuorūkų, o Brioni kambarys — tikra tvarkos ir rūpestin-

gumo šventovė. Ant plačios palangės stovintis miniatiūrinis fermos maketas buvo pilnas gyvulių, ir visi jie žiūrėjo viena kryptimi — į šeiminingą, it pasiruošę uždainuoti, vos tik jisai mostelės ranka. Fermos kiemas kruopščiai aptvertas ir sutvarkytas. Iš esmės Brioni kambarys buvo vienintelis tvarkingas viršutiniame didelio dvaro pastato aukšte. Čia netgi lėlės pasieniais sėdėjo pasitempusios ir kruopščiai laikėsi nurodymo nesiliesti prie sienų. Mažučiukės kaubojų, narų ir sužmogintų pelių figūrėlės, sustatytos jos tualetinio staliuko pakraščiais, buvo išrikiuotos kaip miniatiūrinių kareivių armija, laukianti Brioni nurodymų.

Vienas iš kambaryje viešpatuojančio griežto organizuotumo požymių — akivaizdžiai atiduodama duoklė miniatiūroms. Kitas būdingas dalykas — paslapčių aistra. Slaptas prabangios spintelės stalčius atidaromas paspaudus gudriai paslėptą rankenėlę. Šiame stalčiuje ji laikė specialia sąsaga užrakintą dienoraštį ir dar vieną sąsiuvinį, prirašytą naudojant pačios sugalvotą šifrą, o žaisliniame seife, atrakinamame šešiaženkle skaitmenine spyna, — laiškus ir atvirukus. Sena skardinė taupyklė buvo paslėpta po išimama grindų lenta, esančia po jos lova. Brangenybės šioje dėžutėje imtos kaupti prieš ketverius metus, per jos devintąjį gimtadienį: tai buvo dviguba gilė mutantė, į auksą panašaus mineralo piritio gabalėliai, lietuvių sukeltantis burtažodis, nusipirktas kažkokiame atrakcionų parke, ir lengvutė lyg lapelis voverės kaukolė.

Tačiau slapti stalčiai, rakinami dienoraščiai ir šifravimo sistemos negalėjo paslėpti paprastos Brioni tiesos: ji neturėjo jokių paslapčių. Darnaus pasaulio ilgesys mergaitei tiesiog neleido elgtis lengvabūdiškai ar negarbingai. Sumaištis ir sutvarkyto griovimas buvo ne jos skoniui, o žiaurumas jos asmenybėje apskritai neegzistavo. Jos, kaip vienintelio vaiko, statusas bei Teilisų dvaro nuošalumas bent jau per ilgą vasaros atostogą Brioni atribodavo nuo įvairiausių mergaitiškų intrigų. Jos gyvenime nebuvo nieko tiek įdomaus ar gėdingo, kad tai vertėtų slėpti. Taip, apie voverės kau-

kolę jos slaptavietėje nežinojo niekas, betgi niekam tai ir nebuvo įdomu. Nė viena iš visų jos paslapčių ir jai pačiai nekėlė didesnių rūpesčių — o gal taip atrodydavo tik pažvelgus retrospektyviai, kai viena ar kita paslaptis netekdavo prasmės.

Būdama vienuolikos, ji parašė savo pirmąją apysaką, naivia, su pustuzinio liaudies istorijų elementais. Vėliau Brioni suprato, kad, rašant šią apysaką, jai labiausiai stigo gyvybiškai būtino supratimo, kaip prikaustyti skaitytojo dėmesį. Tačiau šis pirmasis nerangus literatūrinis bandymas parodė, kad pati jos vaizduotė yra tikras paslapčių šaltinis: jai pradėjus rašyti apysaką, tai ir tapo labiausiai saugoma paslaptimi. Visa, kas kilo iš jos vaizduotės ir virto žodžiais, buvo pernelyg preliminaru, pernelyg pažeidžiama ir gėdinga, kad būtų galima kam nors parodyti. Netgi frazės, prasidedančios „ji pasakė...“ ar „ir tuomet...“, vertė ją gūžtis ir slėpti akis, tartum sužinojus apie aprašinėjamo veikėjo mintis, būsenas ir emocijas. Tačiau atsiverti neišvengiamai reikėjo, nes, aprašius veikėjo silpnynes, potencialiam skaitytojui turėjo pirštis mintis, kad čionai autorė aprašinėja save. O turėti nors vieną skaitytoją jai būtina. Todėl, kai istorija būdavo baigta, visos siužeto linijos išnarpliotos ir ji bent jau šiuo aspektu pasidarydavo panaši į visas pasaulio užbaigtas istorijas, Brioni pasijusdavo šiek tiek saugesnė ir, subadžiusi paraštes, kad susegtų lapus viela, bei nutapiusi viršelių, taip apipavidalintą darbą nunešdavo motinai ar tėvui, kai šis būdavo namie.

Jos pastangos buvo skatinamos. Netgi labai, nes Teilisai ėmė suprasti, kad šeimos kūdikis turi originalią vaizduotę ir geba reikšti mintis žodžiais. Ilgus vakarus ji praleisdavo knaisiodamasi po žodynus ir ieškodama pačių netikėčiausių konstrukcijų: taip monetos, kurias piktadarys paslėpė savo kišenėje, tapdavo „ezoterinės“, chuliganas, pagautas vagiant automobilį, verkė „begėdiškomis nekaltojo ašaromis“, raitelė grynakrauju erzilu išjojo į „paviršutinišką“ naktinį pasijodinėjimą, o raukšlėta karaliaus kakta buvo jo nepasitenki-

nimo „hieroglifas“. Brioni visi skatino savo istorijas skaityti balsu bibliotekoje. Jos tėvai ir vyresnioji sesuo stebėdavosi girdėdami ir matydami, kaip jų tylenė mergaitė staiga tampa tikru „dinamitu“, ima plačiai gestikuliuoti laisvąja ranka, kiloti antakius ir keisti balso tembrą, keletą sekundžių atitraukdama akis nuo teksto ir įsižiūrėdama vienam ar kitam klausytojui į akis, besąlygiškai reikalaujama visiško šeimos narių dėmesio ir atidos.

Netgi be šeimos dėmesio ir akivaizdaus gėrėjimosi mergaitės kūryba ši būtų nesiliovusi rašyti. Kaip ir daugelis rašytojų iki jos, Brioni ėmė suprasti, kad pripažinimas ne visuomet svarbu. Sesilijos entuziazmas, pavyzdžiui, jai atrodė kiek perdėtas ir nenuoširdus, galimas daiktas, atskiestas globėjiškumu bei noru įsiteikti — vyresnioji sesuo pageidavo, kad kiekviena jos apysaka būtų įrišta ir padėta į lentyną tarp Rabindranato Tagorės ir Kvinto Tertuliano. Jeigu tai sesers sąmojis, Brioni linkusi jo nepaisyti. Ji dabar jautėsi esanti savame kelyje ir suradusi pasitenkinimo šaltinį kitokiuose lygmenyse nei aplinkinių pripažinimas. Rašymas susijęs ne tik su slaptumo pomėgiu — ji dar turėjo ir galimybę kurti sumažintus tikrovės maketus. Visas pasaulis galėjo sutilpti penkiuose puslapiuose, ir toks pasaulio modelis teikė dar daugiau malonumo nei fermos modelis ant jos kambario palangės. Menamo princo vaikystė galėjo tilpti pusėje puslapio, pašėlęs jojimas mėnulio šviesos užlietais laukais išsakomas vienu ritmišku jausmingu sakiniu, įsimylėjimo procesas galėjo tilpti į vieną žodį — *žvilgtelėjimas*. Ką tik užbaigto apsakymo puslapiai, atrodo, virpėte virpėdavo jos rankose su visa juos persunkiančia gyvybe. Jos aistra tvarkai puslapiuose irgi rado sau atramą, nes chaotišką pasaulį rašinyje buvo galima paversti tvarkos etalonu. Veikėjos gyvenimo krizė čia derėdavo su netikėtai pasipylusia kruša, vėjo šuorais ir perkūnija, o vestuvių scenas dažniausiai lydėdavo skaidri saulė ir švelnus vėjelis. Meilė tvarkai lėmė ir griežtus teisingumo principus, o kertiniai gyvenimo taškai buvo mirtis ir vedybos. Pirmoji iš jų rezervuota moraliai abejoti-

noms asmenybėms, o antrosios — atlygis teigiamiesiems herojams, dažniausiai suteikiamas paskutiniajame puslapyje.

Pjesė, parašyta Leono sugrįžimo proga, — pirmasis Brioni dramos bandymas, bet peršokti prie naujo žanro jai buvo visiškai nesunku. Tai netgi savotiška atgaiva — nereikėjo begalę kartų kartoti „ji pasakė“ ir panašių su tiesiogine kalba susijusių frazių, aprašinėti oro, pavasario įsigalėjimo proceso ar herojės veido. Ji pastebėjo, kad šios dekoratyvinės detalės nuolatos linkusios kartotis ir tedomina nedaugelį klausytojų. Keista, bet įvairi bjaurastis turi neįsivaizduojamą formų gausą. Visata, suspausta į tai, kas yra pasakoma veikėjo lūpomis, iš tikrųjų buvo tvarkos ilgesio išraiška. Kompensuojant detalių stoką, kiekviena frazė išreiškia emocijų skalės ekstremumais, nuolat vartojant šauktukus. „Arabelos kančios“ galėjo drąsiai pretenduoti į melodramos žanrą, bet jų autorė dar nebuvo girdėjusi šio termino. Kūrinys, kaip ir ankstesnieji, turėjo kelti ne juoką, bet siaubą, vėliau — palengvėjimą, o galiausiai — atskleisti moralą. Vaikiškas įkarštis, su kuriuo Brioni griebėsi šio projekto — skelbimų plakatai, bilietai, jų kioskas, — darė ją itin jautrią nesėkmei. Leono sutiktuvėms tikrai būtų pakakę perskaityti dar vieną jos apsakymą. Tačiau naujiena, kad tą pačią dieną atvyksta jos giminaičiai iš tolimo šiaurinio šalies regiono, buvo tokia jaudinanti, jog Brioni paskatino šiam naujam žingsniui.

Penkiolikmetė Lola ir devynerių dvynukai Džeksonas su Pjeru buvo nuožmaus namų karo pabėgėliai, ir Brioni jų beveik nepažinojo. Jai teko girdėti, kaip motina kritikuoja nerimastingą savo jaunesniosios sesers Hermionos elgesį, apgailestauja dėl to, kokioje situacijoje atsidūrė trys vaikai, bei niekina jos švelnaus būdo ir nemalonumų linkusį vengti vyrą Sesilį, kuris nuo įtampos pasislėpė saugioje vietelėje — Visų Šventųjų koledže Oksforde. Brioni girdėjo, kaip motina su seseria pasipiktinusios aptarinėja naujausių

įvykių posūkius, įvairiausius „už“ ir „prieš“, ir suprato, kad jos pusbrolių bei pusseserės vizitas gali užtrukti, netgi gerokai. Sykį ji nugirdo sakant, kad name vietos dar trims vaikams į valias ir kad Kvinsiai galės čionai pasilikti, kiek tik jiems patiks, su sąlyga, jog tėvai, jei kada drauge atvyktų aplankyti vaikų, savo vaidus laikytų atokiai nuo Teilisų dvaro. Svečiams buvo paruošti du kambariai netoli Brioni kambario. Ant langų užkabintos naujos užuolaidos, o iš kitų kambarių atnešti baldai. Šiaip jau Brioni taip pat būtų buvusi įtraukta į šiuos darbus, bet jie kaip tik sutapo su jos dviejų dienų rašymo „priepuoliu“ ir namo fasado rekonstrukcija. Vargu ar ji jau suvokė, kad skyrybos yra skausmingas dalykas — paprasčiausiai laikė, jog toks poelgis neteisingas, ir apie jį nemąstė. Merginai skyrybos buvo pasaulietiškas ir neatšaukiamas žingsnis, todėl nesuteikiantis daug peno jai, kaip rašytojai: šis žingsnis priklausė chaoso karalystei, kuri jai buvo tolima. Santuoka, o ypač jungtusių ceremonija — nepriekaištingos gyvenimo tvarkos įkūnijimas: spindintis atlygis už dorą ir teisingą gyvenimą bei svaiginanti amžinos sąjungos perspektyva. Laiminga santuoka jai įkūnijo tada dar nesuvoktą seksualinę palaimą. Šoninėje kaimo bažnyčios ar didingos miesto katedros navoje sveikinami džiugiai nusiteikusių giminės narių ir draugų, jos herojės ir herojai pasiekdavo savo nekaltą gyvenimo viršūnę, savotišką orgazmą, už kurio jau nebebuvo nieko, apie ką būtų verta rašyti.

Jei skyrybos jai būtų atrodžiusios kaip viso to antitezė, jas lengvai būtų buvę galima uždėti ant priešingos svarstyklių lėkštės drauge su išdavyste, ligomis, vagystėmis, smurtu ir melu. Tačiau skyrybos Brioni regėjosi kaip kažkas be galo sunkaus ir sudėtingo, ko nebuvo galima lengvai įvardyti ir priskirti kuriai nors tikrovės kategorijai.

Kai po ilgo laukimo šeštadienio rytą pagaliau išgirdo ratų čėžėjimą per žvyrą po savo miegamojo langų, ji stvėrė sąsiuvinį, puolė laiptais žemyn ir, perbėgusi prieškambarį, išlėkė į akinančią vidur-

dienio šviesą. Išvydusi sutrikusius vaikus, susispietusius į pulkelį prie savo mantos, ji, apimta kūrybinio pakylėjimo, sušuko:

— Aš jau turiu kiekvieno iš jūsų vaidmenis, visi kuo smulkiausiai aprašyti. Pirmasis spektaklis rytoj! Repeticijos prasidės po penkių minučių!

Mama ir sesuo tuojau sudarė dienos tvarkaraštį. Trys šviešiaplaukiai strazdanoti atvykėliai buvo nuvesti į jų kambarius. Daiktus užnešė Hardmano sūnus Denis. Virtuvėje buvo surengtos šiltos sutiktuvės, paskui pasivaikščiojimas po dvarą, maudynės baseine ir priešpiečiai pietiniame sode, vynmedžių pavėsyje. Tuo metu Emilija ir Sesilija Teilis nesustodamos pliaušė greitalbe visokius niekus, kurie, užuot pašalinę atvykėlių įtampą, vertė juos gūžtis dar labiau. Brioni žinojo, kad jeigu jai pačiai tektų įveikti dviejų šimtų mylių kelią ir atvykti į svetimus namus, tai dabar rūpėtų ne klausimai ar juokeliai. O šimtais būdų išsakomi siūlymai rinktis iš šimto įmanomų variantų tikrai būtų sutrikdę. Suaugusiesiems sunku suvokti, jog vaikai labiausiai trokšta būti palikti ramybėje. Tačiau Kvinsiai nėrėsi iš kailio, kad atrodytų linksmi ir atsipalaidavę, ir tai buvo geras ženklas „Arabelos kančių“ atžvilgiu: šis trejetas akivaizdžiai sugebėjo apsimesti tuo, kas nėra, nors išoriškai jie ir mažai priminė personažus, kuriuos teks vaidinti. Prieš priešpiečius Brioni paslapčiomis nusliūkino į tuščią repeticijų kambarį — tai buvo vaikų kambarys — ir, vaikštinėdama šen ir ten neseniai perdažytomis grindimis, svarstė vaidmenų paskirstymo variantus.

Kalbant apie vaidmenis, mažai įtikima, kad Arabela, kurios plaukai tamsūs kaip Brioni, gali būti savo strazdanotų tėvų duktė, taip pat ir tai, kad ji pabėgs iš namų su strazdanotu grafu iš užsienio, išsinuomos butą mansardoje iš strazdanoto savininko, įsimylės strazdanotą prinčą, o juos sutuoks strazdanotas vikaras strazdanotų parapijiečių bei svitos akivaizdoje. Deja, viskam lemta būti bū-



tent taip. Jos pusbrolių veidų koloritas pernelyg ryškus — tiesiog šviečiantis iš tolo! — kad jį būtų galima paslėpti. Vienintelis geras dalykas, kad Arabelos *nestrzdanotas* veidas buvo ženklas — Brioni jį būtų įvardijusi hieroglifu, — liudijantis jos išskirtinumą. Jos dvasios tyrumas niekuomet nebus sudrumstas, kad ir kokiam nuodėmingame pasaulyje tektų gyventi. Su dvyniais dar viena bėda — jie tokie panašūs, jog svetimas žmogus tikriausiai neatskirytų. Argi teisinga, kad nedorasis grafas galėtų būti kaip du vandens lašai panašus į dailųjį prinčą, o jie abu — į Arabelos tėvą ir vikarą? Kas, jei prinčą vaidintų Lola? Džeksonas ir Pjeras atrodė tipiškai energingi berniukai, kurie tikriausiai darytų tai, ko iš jų prašoma. Bet ar jų sesuo sutiktų vaidinti vyriškį? Jos akys žalios, veidas kaulėtas, o skruostai įdubę. Jos santūrumė yra kažkas atšiauraus, ir tai liudija apie stiprią valią bei lengvai prarandamą savitvardą. Vien jau užuomina apie galimą vyro vaidmenį graso sukelti susierzinimą, o ir apskritai — ar Brioni galėtų laikytis su ja už rankų priešais altorių, Džeksonui skaitant ištrauką iš Biblijos?

Iki pat penktos valandos vakaro repeticijų kambaryje ji suko galvą, kaip paskirstyti vaidmenis. Eilute išrikiavo tris taburetes, o savo užpakalį šiaip taip įspraudė į senovišką vaiko aukštakėdę. Ši bohemiška sėdėseną ant aukštos kėdės jai suteikė teniso arbitrai teprieinamą „aikštės matomumą“. Dvyniai nenoriai atslūkinio iš baseino, kuriame mirko tris valandas be pertraukos. Basakojai, apsilvilkę treningus, kurių klešnės vilkosi grindimis. Iš susivėlusių plaukų per sprandus tekėjo vanduo, abu tirtėjo ir visai krutino kojas, stengdamiesi sušilti. Nuo ilgo mirkimo vandenyje jų oda susiraukšlėjo ir pašviesėjo, todėl kambario prieblandoje strazdanos atrodė beveik juodos. Sesuo sėdėjo tarp jų, kairiąją koją užmetusi ant dešinėsios kelio, ir atrodė kaip tikra jų priešingybė — daili figūra, subtiliai parinkti kvėpalai, žalia languota suknelė, puikiai deranti prie plaukų spalvos. Jos kulkšnis virš sandalų juosė žiedai, o kojų

nagai buvo nudažyti cinoberiu. Pažvelgusi į juos, Brioni pajuto sunkumą po krūtinkauliu ir galutinai suprato, kad nesugebės paprašyti Lolos, jog ši vaidintų prinčą.

Buvo pasirengta repeticijai, kurią turėjo pradėti trumpa Brioni įžanga. Ji ketino paaiškinti kūrinio idėją ir sužadinti aktorių jaudulį — juk rytoj vakare bibliotekoje teks vaidinti suaugusiųjų auditorijai. Tačiau pirmasis prašneko Pjeras.

— Negaliu pakęsti vaidinimų ir visų panašių dalykų.

— Aš jų irgi neapkenčiu, kaip ir visų tų persirengimų, — pritarė jam Džeksonas.

Per priešpiečius paaiškinta, kad dvynius galima atskirti pagal kairiosios ausies spenelius: Pjero stokoja trikampiuko mėsos — ji iškando šuo, kurį, būdamas trejų metų, berniukas kankino.

Lola žiūrėjo kažkur į šalį. Brioni ramiai paklausė:

— Kaipgi jūs galite neapkęsti vaidinimų?

— Tai kažkoks kvailas savęs demonstravimas, — susiraukęs Pjeras burbtelėjo šią savaime suprantamą tiesą.

Brioni žinojo, kad šitaip sakyti jis turi pagrindo. Savęs demonstravimas buvo kaip tik tai, dėl ko ji mėgo pjeses, bent jau savo pačios. Žvelgdama į berniukus, po kurių kėdėmis jau buvo susitelkę vandens klaneliai, be abejo, netrukus susigersiantys į plyšius tarp lentų, mergaitė suvokė, kad jie niekuomet nesupras jos siekių. Jos tonas sušvelnėjo.

— Ar jūs manote, kad Šekspyras norėjo tik pasipuikuoti?

Pjeras pažvelgė pro seserį Džeksono pusėn. Šis kariškas vardas neturėjo nieko bendra su švelniu Pjero vardu — jis dvelkė istorija ir suaugusiųjų pasauliu, bet dvynukai vienas dėl kito buvo pasiryžę padaryti viską.

— Visiems aišku, kad taip.

— Be abejo.

Kai galiausiai prašneko Lola, ji pirmiausia pasisuko į Pjerą, o baigdamą sakinį atsigręžė į Džeksoną. Brioni šeimoje poniai Teilis

niekuomet nebuvo tekę nieko sakyti abiem dukterims iš karto. Dabar Brioni pirmą kartą pamatė, kaip tai yra daroma.

— Arba jūs dalyvausite vaidinime, arba gausite į akį, o paskui aš dar pasikalbėsiu su tėvais.

— Jeigu tu mušiesi, tai mes pasiskųsime tėvams.

— Jūs dalyvausite vaidinime arba aš pasakysiu tėvams.

Tai, kad grasinimas kiek sušvelnėjo, regis, nesumažino jo jėgos. Pjeras ėmė čiulpti savo apatinę lūpą.

— Kodėl mes turėtume vaidinti? — šiame klausime slypėjo pasidavimas. Lola pamėgino pataisyti neklusnius plaukus.

— Atsimenate, ką sakė tėvai? Mes čia esame svečiai ir turime būti... nagi pabaikite. Kokie turime būti?

— Pa... klusnūs, — vienu balsu išstenojo dvyniai neįprastą jiems žodį.

Lola atsisuko į Brioni ir nusišypsojo.

— Papasakok mums apie savo pjesę.

Tėvai. Kad ir kokia visuotinė galia būtų užkoduota šiame žodyje, dabar ji pradėjo skeldėti arba jau buvo suskilusi, bet šito pripažinti juk negalėjai, ir teko priimti mestą iššūkį. Brioni staiga pasijuto nepatogiai dėl savo egoistiškos užmačios, nes jai nė į galvą nešovė, kad jos pusbroliai gali nenorėti vaidinti „Arabelos kančių“. Bet viduje jie jau kentėjo kančias, kiekvienas išgyveno savo asmeninę tragediją, nes, būdami svečiai šiuose namuose, jautėsi skolingi jų šeimininkams. Blogiau tai, kad Lola netiesiogiai davė suprasti, jog dalyvauti vaidinime jai taip pat yra pareiga, anaip tol ne malonumas. Minkštaširdžiai Kvinsiai paprasčiausiai pasidavė spaudimui. Tačiau Brioni niekaip negalėjo atsiginti nuo sunkios ir įkyrios minties, jog tai gali būti manipuliacija — galimas daiktas, Lola, pasinaudodama dvyniais kaip įrankiais, pasistengė išreikšti savo priešišką ar destruktivų požiūrį. Brioni jautėsi nepatogiai. Ji buvo dvejis metais jaunesnė už Lolą ir jautė, kaip jai trūksta šių dvejų metų rafinuo-

tumo įgūdžių. Būsimasis vaidinimas staiga virto tikra girnapuse po kaklu.

Ilgokai vengdama Lolos žvilgsnio, ji ėmė dėstyti pjesės idėją, ir taip aiškinant jai vis ryškiau ėmė regėtis jos absurdiškumas. Ji jau nebeturėjo įkvėpimo pasakoti pusbroliams apie pirmosios nakties jaudulį.

Kai tik ji baigė, Pjeras pareiškė:

— Aš noriu būti grafas. Noriu būti blogasis.

Džeksonas paprastai ir natūraliai pridūrė:

— Aš būsiu princas. Aš visuomet esu princas.

Ji galėjo juos apkabinti ir, prisitraukusi prie savęs, pabučiuoti mažus veidelius, tačiau tepasakė:

— Gerai.

Lola nukėlė koją nuo kojos, išlygino suknelę ir atsistojo, lyg ruošdamasi išeiti. Po liūdesį ar nuolankumą išreiškiančio atodūso ji prabilo:

— Manau, kadangi esi pjesės autorė, tu, suprantama, nori būti Arabela...

— Oi, ne, — paskubomis atsakė Brioni. — Ne. Visiškai ne.

Ji pasakė „ne“, bet omenyje turėjo — taip. Be abejo, Arabelos vaidmenį buvo numaçiusi sau. Jai nepatiko tas Lolos „kadangi“. Norėjo vaidinti Arabelą ne todėl, kad pati parašė šią pjesę, o todėl, kad kitokia mintis jai nė nedingtelėjo. Būtent Arabelos pavidalu ją turėjo išvysti Leonas. Ji tiesiog *buvo* Arabela.

Taçiau ji pasakė „ne“, ir Lola švelniai paklausė:

— Tokiu atveju ar neprieštarautum, jei jos vaidmenį atlikčiau aš? Manau, galiu jį atlikti labai gerai. Iš tikrųjų iš mūsų dviejų...

Ji nebaigė sakinio, ir Brioni spoksojo į ją, niekaip neįstengdama nuo savo veido nuvyti pasibaisėjimo šešėlio ar pro lūpas išspausti žodžio. Suvokė, kad jos vaidmuo slysta jai iš rankų, bet nesugalvojo nieko, ką galėtų pasakyti, jog jį susigražintų. Į Brioni tylą Lola sureagavo įvardydama dar vieną savo privalumą:

— Praėjusiais metais ilgai sirgau, todėl aš galėčiau puikiai suvaidinti šį vaidmenį.

Ji galėtų? Brioni, be abejo, negalėjo varžytis su vyresne mergina. Neišvengiamos netekties pojūtis temdė jos sąmonę.

Vienas iš dvynukų išdidžiai pareiškė:

— Be to, tu dalyvavai mokyklos dramos būrelyje.

Kaip ji galėjo jiems paaiškinti, kad Arabela nėra strazdanota? Jos oda blyški, plaukai juodi, o mintys — Brioni mintys! Tačiau kaip ji galėjo atstumti pusseserę, atvykusią į svečius iš tokios tolybės ir dar tokiu metu, kai iš jos šeimos liko griuvėsiai? Lola skaityte skaitė jos mintis ir metė savo paskutiniąją kortą, neatremiamą kozirių tūzą.

— Pasakyk „taip“. Tai man bus vienintelis džiugus įvykis per daugelį mėnesių.

Taip. Nesugebėdama šio žodžio prastumti pro lūpas, Brioni tepajėgė linktelėti galva. Tai darydama pajuto, kaip ją persmelkė susinaikinimo virpulys ir tamsiais raibuliais pasklido po kambarį. Jai norėjosi bėgti, pulti veidu į lovą savo kambaryje ir, mėgaujantis begėdišku akimirkos aštrumu, eiti priežasčių grandine atgal iki tos vietos, kur prasidėjo žlugimas. Jai reikia pabūti užmerktomis akimis, kad visu ryškumu suvoktų, ką prarado, ir prisitaikytų prie naujų sąlygų. Ne tik mąstyti apie Leono atvykimą, bet ir susitaikyti su tuo, kad senovinė persiko ir kreminės spalvos suknelė, kurią motina jai surado specialiai Arabelos vestuvių ceremonijai, dabar turės būti atiduota Lolai. Argi galėjo jos motina nepasistengti dėl savo dukros, kuri ją visą gyvenimą taip mylėjo? Kai pamėgino įsivaizduoti, kaip Lolos liemenį apgaubia Brioni skirta ir jai puikiai tinkanti suknia, kai mintyse išvydo negyvą šypseną savo motinos lūpose, ji pajuto, kad tą akimirką jai beliks viena — bėgti kur akys veda, apsigyventi kokiam šabakštyne, misti uogomis ir su niekuo nesikalbėti, kol vieną žiemos rytą ją suras barzdotas eigulys susirie-

tusią į kamuolėlį, gražią ir negyvą, basą, o gal avinčią baltus baletu batelius su raudonais dirželiais...

Savęs apgailėjimas reikalavo viso dėmesio — tik vienuoje ji jautėsi pajėgi įsijausti į širdį draskančias situacijos detales. Tačiau jos sutikimo akimirka — kaip paprastai vienas makaulės linktelėjimas gali pakeisti gyvenimą! — Lola paėmė Brioni rankraščių pluoštą nuo grindų, o dvyniai nušoko nuo kėdžių ir nusekė paskui seserį į vaikų kambario vidurį, kurį Brioni dar vakar iškraustė. Ar ji sugebės dabar imti ir išeiti iš kambario? Lola žingsniavo prispaudusi delną prie kaktos ir promurmiais skaitė pirmąsias prologo frazes. Ji pareiškė, kad gera pradžia — pusė darbo, ir, paskyrusi dvyniams Arabelos tėvų vaidmenį, ėmė jiems aiškinti pjesės įžangą, atrodo, žinodama ir suprasdama viską, ką galima žinoti ir suprasti apie šią sceną. Lolos perimtas vadovavimas buvo negailestingas ir nepaliko vietos netgi Brioni savigailai. Jai nepatikėtas netgi Arabelos motinos vaidmuo. Akivaizdu, dabar pats laikas išnykti iš čia ir savojo kambario prietemoje kristi kniūbsčiai į lovą. Bet Lola trykšte tryško energija ir akivaizdžiai ignoravo viską, kas nesusiję su repeticija. Brioni suvokė, kad jos jausmai liks netgi nepastebėti, ką jau kalbėti apie Lolai sukeltą bent menkiausią kaltės jausmą. Ši mintis jai suteikė jėgų pasilikti kambaryje.

Savo maloniam ir gerai apsaugotame gyvenime Brioni niekuomet nebuvo patyrusi tiesioginių prieštaravimų. Dabar ji suprato: tai tas pat, kaip nerti į baseiną birželio pradžioje. Tereikia prisiversti, ir... Ji nulipo nuo aukštakėdės ir nuėjo ten, kur stovėjo jos pusseserė. Širdis stipriai daužėsi, spaudė paširdžius.

Ji paėmė pjesę iš Lolos ir pasakė labiau įtemptu ir stipresniu nei paprastai balsu:

— Jei tu esi Arabela, aš būsiu režisierė, labai dėkui, ir skaitysiu prologą pati.

Lola strazdanota plaštaka prisidengė burną.

— At-leisk! — sušuko ji. — Aš paprasčiausiai norėjau viską išjudinti iš mirties taško.

Brioni nežinojo, kaip reaguoti, tad pasisuko į Pjerą ir pasakė:

— Tu neatrodei labai panašus į Arabelos motiną.

Pasipriešinimas Lolos vaidmenų paskirstymui ir jo sukeltas berniukų juokas grąžino pašlijusią galios pusiausvyrą. Lola demonstratyviai patraukė kaulėtais pečiais ir, nuėjusi prie lango, įsižiūrėjo kažkur į tolį. Galimas daiktas, ji pati kovojo su pagunda dingti iš kambario.

Nors dvyniai ėmė juokais stumdytis tarpusavyje, o jų sesuo apsimetė, jog jai įsiskaudėjo galvą, repeticija vis dėlto prasidėjo. Tyla, kurioje nuskambėjo Brioni prologas, buvo įtempta.

*Istorija šita apie spontaniškąją Arabelą,  
Kurį pasiviliojo svieta perėjęs tipelis.  
Tėveliai sielvartavo, kai vyriausioji dukra  
Be jų leidimo spruko iš namų į Istborną...*

Su žmona prie šalies Arabelos tėvas atsistojo prie savo dvaro kaltinių geležies vartų, pirmiausia maldaudamas dukterį dar apmąstyti savo sprendimą, galiausiai, apimtas nevilties, įsakydamas jai pasilikti. Priešais jį stovėjo liūdna, bet atkakli herojė, šalia jos — grafas, o jų žirgai, pririšti prie ažuolo, žvengė ir kasė kanopomis žemę, nekantraudami leisti į kelią. Tėvo švelniausi jausmai dukrai turėjo priversti jo balsą suvirpėti, sakant šiuos žodžius:

*Mano brangioji, tu esi jauna ir miela,  
Tačiau nepatyrusi, ir nors manai,  
Kad pasaulis yra po tavo kojomis,  
Jis gali sukilti ir tave sutraiškyti.*

Brioni užėmė savo padėtį. Ji paėmė Džeksoną už rankos, Lola

ir Pjeras stovėjo už keleto pėdų nuo jų, taip pat susikibę plaštakomis. Kai berniukų akys susitiko, jiedu sukikeno. Mergaitės sureagavo tildomu šnypštimu. Nesklandumų jau ir taip buvo gana, bet bedugnę, skiriančią jos spektaklio idėją nuo tikrovės, Brioni ėmė suvokti tik tuomet, kai Džeksonas ėmė skaityti iš savo lapo buku monotonišku balsu, tarytum lape surašyti žodžiai būtų mirusiųjų sąrašas, ir niekaip nesugebėjo tinkamai išstarti žodžio „nepatyrusi“, kad ir kiek kartų mergaitės jam jį kartojo, o paskutiniąją savo teksto eilutę „Jis gali sukilti ir tave sutraiškyti“ apskritai paliko neperskaitytą. Lola savo tekstą skaitė švariai ir tiksliai, bet atmestinais, kartkartėmis nusijuokdama iš jai kylančių asociacijų ir akivaizdžiai nusiteikusi pademonstruoti, kad jos beveik suaugusio žmogaus protas visą pjesės audinį mato kiaurai.

Taip jie ir repetavo — Brioni ir jos giminaičiai iš šiaurės — visą pusvalandį, kaskart negailestingai niokodami Brioni kūrinį, todėl Brioni su palengvėjimu atsiduso, kai į kambarį įėjusi jos vyresnioji sesuo paragino dvynukus eiti maudytis.